

DOM MAUR MARIA BOIX I SELVA

Isidor Cònsul

El dilluns onze de setembre vaig pujar a Montserrat a donar el darrer adéu al pare Maur, el monjo benedictí tranquil, el director històric per excel·lència de “Serra d’Or”, el de somriure franc, mirada de fina intel·ligència i un cor de servei tan generós que per força havia de tenir molt cansat, als vuitanta-un anys, quan va deixar de bategar dos dies abans de la Diada Nacional de Catalunya. La basílica era plena com un ou, però no hi vaig saber veure una representació gaire lluïda de la tribu cultural i literària del país. Més aviat la vaig trobar migrada, amb l’absència més absoluta de l’estament polític oficial i la només amb la presència entranyable dels amics del consell assessor de la revista, alguns membres de la Societat Verdaguer, el doctor Badia i Margarit, l’editor Jordi Úbeda i para de comptar. No era un bon dia per anar a funerals, però enterrar el pare Maur coincidint amb l’11 de setembre fou una d’aquestes casualitats que carreguen el sentit metafòric entre una data assenyalada del calendari catalanista i una vida que en bona part va estar dedicada a defensar i promoure la llengua catalana i a estudiar i promoure, també, la seva literatura.

Va fer un matí de calor enganxosa a Montserrat i el sol de migdia queia amb un rigor implacable mentre em carregava de paciència a la cua de les obres del pont d’Esparreguera. Sense saber gaire com, les fotos del record del pare Maur se’m van encavallar amb una de les notícies religioses d’aquest estiu, curiosa i insòlita al mateix temps: la beatificació, d’una sola tacada, de dos papes tan oposats com Pius IX i Joan XXIII, que fins i tot representen, amb una sorprenent nitidesa de síntesi, dos models antitètics, d’entendre el govern de l’església. Tanmateix, i d’una manera gairebé paradoxal, tots dos papes eren propers al pare Maur, bé que per motius ben diferents.

El pontificat de Pius IX (1846-1878) fou un dels més llargs de la història del Vaticà i s’emmarcà en unes coordenades històriques d’alta dificultat per l’Església amb l’impacte de la Revolució de 1848, el procés d’unificació italiana que va reduir els Estats Pontificis a la geografia actual i la radicalització dels conflictes de classe amb el fort de la revolució industrial del XIX. Pius IX hi va respondre amb un enrocament endins, el replegament de l’Església en ella mateixa i actuacions tan discutibles com l’encíclica *Quanta Cura* (1864), que duia annex el mortífer *Syllabus* (condemna de les tendències polítiques, religioses i filosòfiques que eren al marge de l’Església); la promulgació del dogma de la Immaculada Concepció i la convocatòria del Concili Vaticà I (1870) que va establir la infal·libilitat papal. També el catolicisme català va passar una tongada difícil

amb el gruix del clergat d'adscripció carlina i militància propera a l'integrisme religiós: el capellà sabadellenc Fèlix Sardà i Salvany era a punt de publicar un dels best-sellers més importants del XIX, *El liberalismo es pecado* (1884) i ja havia fet acte de presència pública el poeta cabdal del segle, Jacint Verdaguer, de qui Maur Maria Boix ha estudiat amb detenció el material poètic dedicat a Montserrat. Va fer l'edició crítica del primer volum, *La llegenda de Montserrat* (Eumo Editorial, 1997), i ha deixat molt avançats els papers per a la publicació del segon.

Només des d'aquesta perspectiva històrica i en la mesura que la cronologia del papat de Pius IX entra en l'àmbit dels estudis verdaguerians, es pot establir aquest apunt de connexió entre el monjo monserratí i el pontífex de la infal·libilitat i el *Syllabus*. Per contra, i mentre avançava a pas de cargol cap al pont d'Esparreguera, em saltava molt més neta la comparació amb Joan XXIII (1958-1963), el bonàs d'Angelo Giuseppe Roncalli que, enllà d'un tarannà personal que el convertí en un tipus entranyable i estimat (amic del tabac i de la bona taula), ha representat l'opció més oberta que mai no ha tingut el catolicisme amb un parell de cops de geni que marcaren un breu i intens pontificat: la convocatòria del Concili Vaticà II i la publicació de la *Pacem in terris* (1963). El concili va encetar un procés de capgirament del catolicisme tradicional i l'encíclica, emmarcada en la declaració dels Drets Humans per part de l'ONU, suposà el naixement d'una nova sensibilitat social, des de dins mateix de l'Església, amb la defensa de la llibertat, els drets socials, culturals, econòmics i polítics de tots els homes, i un èmfasi especial en la promoció de la dona.

El mateix any 1962 que Joan XXIII obrí el Concili Vaticà II, Dom Maur Maria Boix es feia càrrec de la direcció de "Serra d'Or", una revista que, sota la seva tutela, es convertí en una publicació d'autèntic prestigi, sobretot durant la dècada dels seixanta i dels setanta: arribà a punts de tirada de 20.000 exemplars, equilibrant tothora l'alta divulgació amb la informació general, i un doble ecumenisme en el sentit de l'amplitud ideològica i la concentració nacional. El relleu no va ser fàcil: el pare Maur va accedir a la direcció de "Serra d'Or" en una crisi de creixement de la revista, quan la tibantor entre els joves fundadors, Ramon Bastardes i Max Canher, i el director montserratí Jordi Pinell, va obligar a una intervenció conciliadora de l'abat Escarré per aclarir, de passada, les funcions de cadascú. Albert Manent, a *Semblances contra l'oblit. Retrat d'escriptors i de polítics* (Edicions Destino, 1990), parla del pragmatisme mansuet del pare Boix, de la seva paciència benedictina i de l'astúcia d'haver de fer mans i mànegues per no trencar cap convivència i tirar endavant una plataforma que havia de ser oberta a tothom i a totes les tendències. *Home de govern, assaonat en la millor*

tradició cultural i familiar, partidari de la "pau i treva" de l'abat Oliva, escriu Manent, Maur Maria Boix fou un element de cohesió de la revista: la representava cara enfora i la patia cara endins. Cara enfora per a torear els burots de la censura, a més de córrer a apagar foc cada cop que s'encenia qualsevol llum d'alarma o s'amenaçava de suspensió, com succeí el gener de 1964, al·legant que "Serra d'Or" era una revista clandestina. Cara endins, per llimar arestes i buscar punts de concòrdia entre tarannàs polítics de signe diferents i estratègies divergents davant de cada conjuntura concreta. Només cal recordar que a l'entorn de "Serra d'Or", a banda del tàndem Bastardes/Canher, s'hi movien sensibilitats tan desaparellades com les que representaven Maurici Serrahima, Josep Benet, Jordi Carbonell, Oriol Bohigas, Joan Triadú, Alexandre Cirici, Ernest Lluch, Xavier Fàbregas, Antoni M. Badia i Margarit, Joan Colominas, Jordi Pujol, Josep Termes, Baltasar Porcel, Montserrat Roig, Joaquim Molas, Josep M Castellet, el mateix Albert Manent i Jordi Sarsanedas que hi féu funcions de sots-director *in pectore* i cap de redacció efectiu des de 1964.

Generós i pacient, alhora tolerant i murri, Dom Maur Maria Boix i Selva va saber jugar de quatre dins del camp de "Serra d'Or" i repartir joc a les dues bandes amb passades llargues, quan calia, als extrems. Entenc, doncs, que es va saber armar amb el mateix esperit de tolerància, diàleg i ecumenisme que va emprar Joan XXIII a l'hora de convocar la gran tempesta de renovació que fou el Concili Vaticà II. Crec que el seu exemple és un model a seguir ara que s'acosten dies difícils tant per l'Església com pel catalanisme. Just aquest darrer 11 de setembre, sectors molt representatius del catalanisme, cansat de tantes claudicacions i de falses situacions de normalitat, va voler recuperar el to reivindicatiu i un esperit de concentració que necessitem amb urgència. Tant o més que trenta anys enrere, quan Dom Maur Maria Boix i Selva menava amb paciència i destresa la nau de "Serra d'Or".

Isidor Cònsul
Editor i crític literari